

la forniga

Montse Ginesta

Propostes didàctiques sobre el llibre

Poemes i haikus de sant Jordi, princeses i dracs

Elaborades per Laura Espot

Dibuixos de l'autora

POEMES I HAIKUS DE SANT JORDI, PRINCESES I DRACS

DESCRIPCIÓ

Autora: Montse Ginesta

Il·lustradora: Montse Ginesta

Edicions Animallibres / Barcelona, 2010

Col·lecció: «LA FORMIGA », núm. 21

Sèrie Vermella

Format: 13 x 20,5 cm., 80 pàgines

Edició en rústica. Impressió en blanc i negre

Edat: a partir de 10 anys.

L'elecció per part de l'autora d'uns temes atractius i recurrents en l'imaginari infantil faran d'aquest recull una lectura de fàcil acceptació entre l'alumnat del 3r cicle d'EP, i el llenguatge senzill amb què ha vehiculat les seves idees agradarà al nens i les nenes d'aquesta franja d'edat.

RESUM ARGUMENTAL

Tal com anuncia el seu títol, aquesta obra recull poemes i haikus que parlen de cavallers, princeses i dracs. En aquesta línia temàtica, no cal dir que el cavaller més conegut per nosaltres és sant Jordi, que és, en l'apartat dels cavallers, qui té més protagonisme. Tots tres personatges, cavallers, princeses i dracs, formen, però, un trio llegendari que fonamenta moltes històries de la literatura popular d'arreu. L'autora ha organitzat el contingut en sis poemes sobre cavallers, sis poemes sobre princeses, sis més sobre dracs i, finalment, deu haikus. Una dosi ben equilibrada de poemes

repartits equitativament entre els tres personatges i, com a colofó, els haikus.

Dels sis poemes de cavallers, dos parlen de sant Jordi. Són els titulats *Sant Jordi a Montblanc* i *Sant Jordi al cor*. El primer fa referència a un dels escenaris on se situa la llegenda de sant Jordi: la ciutat emmurallada de Montblanc. La segona lloa la devota “internacionalitat” de què gaudeix el sant, que és patró de molts pobles i contrades. *El cavaller perdut*, *El cavaller nan* i *El cavaller enamorat* són tres poemes que tenen en comú el fet de parlar de cavallers des d’una dimensió més humana, menys èpica. Per últim, el poema *Les armes d’un cavaller* parla, amb un to divertit, de les peces de l’armadura.

Quant als poemes de princeses, parlen sobretot de sentiments. Dos d’aquests poemes, *Ara i aquí* i *Les roses del meu jardí* parlen de roses en referència al paper simbòlic que té la rosa en la Diada de sant Jordi. L’apartat de princeses es clou amb un poema-endevinalla referit al llibre.

Pel que fa als poemes de dracs, *El drac arrogant* i *El drac de la Xina* parlen de la complaença de ser dracs. *La princesa Drac* es construeix amb l’acció dels tres personatges centrals del poemari i té en comú amb el *Drac arrogant* la referència a altres narracions populars ben conegudes. *La Tarasca*, *M’agraden els dracs dolents* i *L’últim drac* parlen, amb un punt d’ironia, de la maldat intrínseca dels dracs, del paper de dolents que sempre se’ls ha assignat.

Per a acabar, direm que al final de l’obra, a partir de la pàgina 69 concretament, trobareu un apartat d’anotacions sobre alguns poemes que us poden ser molt útils a l’hora d’entendre o situar-ne el contingut. I tot seguit, hi trobareu també unes explicacions breus sobre l’origen dels haikus i la manera de compondre’ls.

INTERÈS PEDAGÒGIC DEL LLIBRE

Poemes i haikus de sant Jordi, princeses i dracs ve a engrandir la biblioteca d'obres poètiques dirigides als infants, que no és justament un gènere del qual en surtin sovint excessius títols nous. El seu contingut té a veure, d'un costat, amb les tradicions, les festes i el folklore, i de l'altre, amb l'imaginari dels contes i les llegendes de caire popular.

La llegenda de sant Jordi és el pal de paller que articula i cohesiona temàticament el conjunt de poemes i haikus de l'obra. De llibres que expliquen la llegenda de sant Jordi n'hi ha molts; de llibres que, tenint com a rerefons dita llegenda, facin poesia a l'entorn dels elements principals de la llegenda del cavaller patró de Catalunya, no. Aquest és, doncs, un primer valor d'aquesta obra que parteix d'uns referents molt coneguts pels hipotètics lectors i lectores. Fem poesia, ens recreem en la musicalitat de la llengua, en la gràcia de la rima, en l'encant de la comunicació d'un llenguatge que, per ser poètic, és també sintètic, connotatiu, evocador de sentiments, d'emocions. Llegint poesia i fent-ne llegir, podem fomentar, és clar, la sensibilitat literària dels petits lectors i lectores.

A més de permetre un treball de sensibilització lingüística i, més concretament, de sensibilització poètica en general, aquest llibre estimula la connexió de les informacions i reflexions que es desprenen d'aquests textos amb els esquemes de coneixements previs dels infants; és a dir, permet vincular allò que es rebut com a nou amb allò que ja se sap, la qual cosa reverteix en el foment del que tècnicament es coneix en pedagogia com a aprenentatge significatiu. Parlem de cavallers, princeses i dracs, però no sols des dels papers estereotipats que sovint s'assigna a les llegendes literàries (cavaller = heroi, princesa = víctima bella, drac = maldat), sinó des d'òptiques més polièdriques que ens descobreixen una faceta més humana, més pròxima i més autèntica de cadascun

d'ells. Per això se'ns presenten princeses convertides en drac (*La princesa drac*), cavallers que no volen ser herois (com el cavaller nan) o d'altres que se senten inquiets pel destí que els ha tocat i els obliga a haver de mostrar-se resolutius i valents (com ara el cavaller perdut), o encara d'altres cavallers que es manifesten tendres i enamoradissos (el cavaller enamorat). I, a més, hi apareixen sovint, entreteixint poemes, les roses i els llibres, els altres dos elements de la festa i la tradició catalanes.

Finalment, els deu haikus endinsen novament els lectors i lectores en l'escenari de la llegenda de sant Jordi i en els elements de la seva diada. I ho fan des de la força de la simplicitat d'aquest gènere poètic. Musicalitat sense rima dins d'una seqüència narrativa que, pas a pas, haiku a haiku, ens situa plàcidament en la llegenda i en la festa.

AUTORA I IL·LUSTRADORA

Montse Ginesta va néixer a Seva, comarca d'Osona, i va fer estudis a l'Escola d'Arts i Oficis de Barcelona, així com diversos tallers de belles arts a l'Escola Eina, també a Barcelona. Primerament va ser coneguda i reconeguda com a il·lustradora, i com a tal ha rebut diversos guardons, com ara el Premi Nacional d'Il·lustració, el Premi de la Generalitat de Catalunya i el Premi Crítica Serra d'Or. Ha publicat més d'un centenar de contes i llibres infantils. A més d'il·lustrar també escriu llibres per a infants. Actualment dirigeix la revista infantil *Tretzevents*.

POSSIBILITATS D'EXPLOTACIÓ DIDÀCTICA

El llibre *Poemes i haikus de sant Jordi, princeses i dracs* ens ofereix diverses possibilitats de treure'n un rendiment didàctic. En

primer lloc, el llibre dóna la possibilitat de recrear la llegenda de sant Jordi i, alhora, la de fer una certa comparativa entre els elements diferents que coneixem de versions distintes de la mateixa llegenda. Per exemple, hi ha versions que situen la llegenda a la ciutat emmurallada de Montblanc, però d'altres la posen a les llunyanes i llegendàries terres de la Capadòcia (península d'Anatòlia, a Turquia). Podem parlar d'aquests escenaris, situar-los en un mapa i parlar també d'aquelles versions que no concreten el lloc físic on s'esdevé l'acció de la llegenda. Quin espai físic prefereixen els infants com a escenari del relat i per què? Podeu establir comparacions també amb els altres elements d'aquesta història, com ara la manera de fer el sorteig de les víctimes que cada dia s'ofereixen al drac famolenc, l'actitud del rei, l'actitud dels vilatans, la descripció del cavaller sant Jordi, etc.

Un aspecte que ens sembla molt interessant d'aquesta obra és el substrat literari que és manifesta en alguns dels poemes. Sense dir-ho, en el llibre hi són presents personatges de l'imaginari literari popular. El cavaller perdut (com fa notar la mateixa autora en les notes al final del llibre) és la referència al germà petit que, desproveït de diners i honors, va a buscar fortuna pel món, com li passa, per exemple, al protagonista humà d'*El gat amb botes*. En el poema *El cavaller nan*, el cavaller que no vol fer-se gran, que no vol créixer, s'hi pot veure un paral·lelisme amb Peter Pan. En *El drac arrogant* s'hi reflecteix l'actitud i l'amoïnament de la madrastra de la Blancaneu. En *La Princesa drac*, la princesa que requereix el petó d'un príncep per superar l'encanteri, perdre la fesomia de drac i recuperar l'aparença de princesa, veiem la història del gripau i el príncep encantat. Establir connexions dels poemes amb l'imaginari literari dels infants pot resultar altament gratificant i profitós. A partir d'aquí podeu provar de crear nous poemes mirant de fer referència a altres personatges o situacions conegudes de la literatura infantil.

Finalment, aquesta obra ens brinda l'oportunitat de recitar poesia en veu alta, d'una banda, i d'estimular la creació poètica, de l'altra. Recitar ens ajudarà a llegir millor, a valorar l'entonació, el ritme de lectura, la fonètica, el gest, la comprensió d'allò que llegim. Farà també que es fomenti la sensibilitat lingüística i literària entre lectors i lectores. Contribuirem a desvetllar el gust per la lectura. I creant i escrivint poesia farem que els infants descobreixin la dificultat i els elements que componen aquest tipus de creacions literàries. Els haikus poden ser un bon instrument d'iniciació en la creació de textos poètics entre els infants; poden ser, a més, un mitjà de prendre consciència que la poesia no és només rima o rodolins, que pot haver musicalitat més enllà de les rimes i que la poesia és, essencialment, un contingut que ens penetra i ens fa tenir altres mires, tot afectant sovint els nostres sentiments, les nostres emocions.

Finalment, cal recordar que aquestes propostes didàctiques són una eina pensada perquè el docent les faci servir de la manera que trobi més adequada, en funció de les necessitats del seu alumnat. Es poden, per tant, retallar, modificar, ampliar o fer servir de la manera que el professor o professora cregui convenient. Recomanem, això sí, que es tingui en compte que la lectura és en si mateixa una tasca enriquidora i que la compleció de dossiers per a treballar llibres s'hauria d'oferir com una tasca complementària i de cap manera obligatòria.

SOLUCIONARI

ACTIVITATS DE DESPRÉS DE LA LECTURA

POEMES DE CAVALLERS

SOLUCIÓ A L'ACTIVITAT NÚM. 1

El cavaller perdut
El cavaller nan
El cavaller enamorat
Sant Jordi a Montblanc
Les armes d'un cavaller
Sant Jordi al cor

SOLUCIÓ A L'ACTIVITAT NÚM. 2

Països d'on és patró sant Jordi: Romania, Rússia, Grècia, Anglaterra, Ucraïna, Portugal, Hongria, Txèquia, Bulgària, Etiòpia, Geòrgia, Lituània

Comunitats autònomes: Aragó
Ciutats: Alcoi i Càceres

SOLUCIÓ A L'ACTIVITAT NÚM. 4

Visca Sant Jordi gloriós, / el cavaller fabulós / que amb una sola estocada / ha mort el dimoni virós!

POEMES DE PRINCESES

SOLUCIÓ A L'ACTIVITAT NÚM. 1

LA PROTAGONISTA	EL GALANT
Encisadora, cara blanca, peus de sucre.	Pelut, un xic panxut, amb boca de gripau, bon tenor, tossut.

SOLUCIÓ A L'ACTIVITAT NÚM. 2

Gladiols i Narcisos
–Resposta oberta.

SOLUCIÓ A L'ACTIVITAT NÚM. 3

Una rosa.

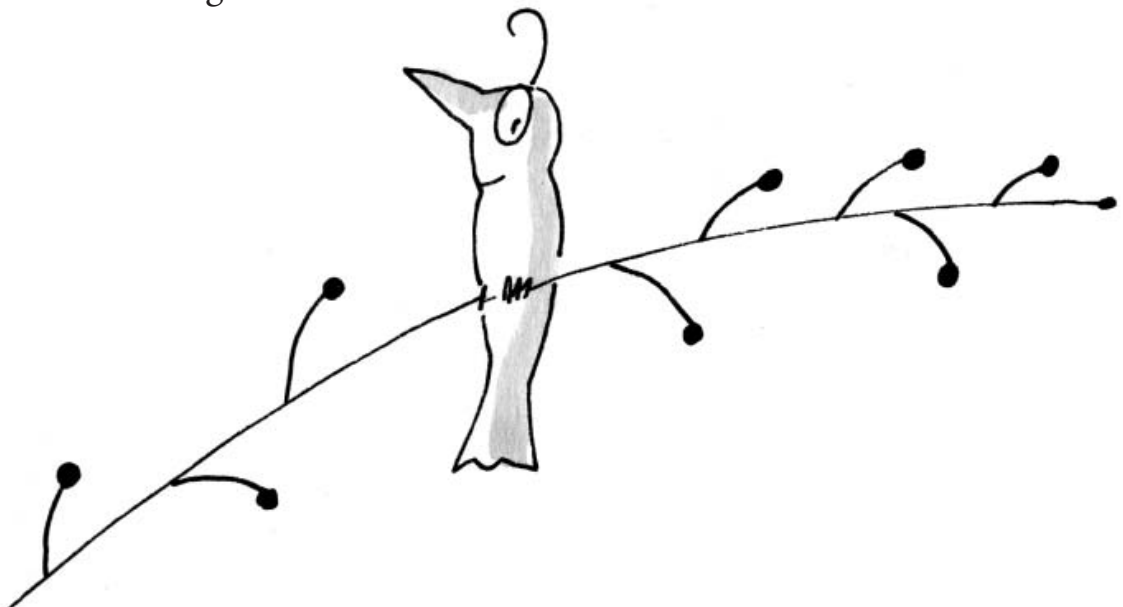
SOLUCIÓ A L'ACTIVITAT NÚM. 4

Un llibre.
–Resposta oberta

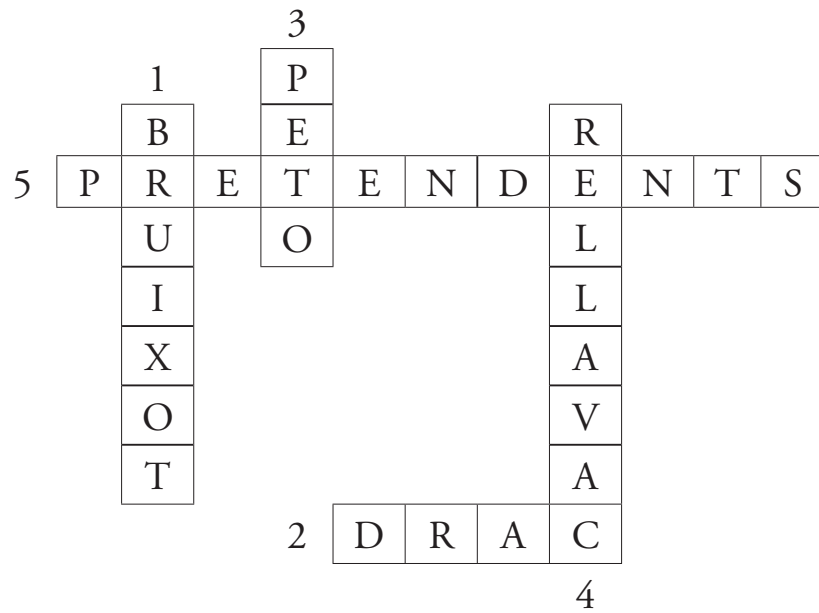
POEMES DE DRACS

SOLUCIÓ A L'ACTIVITAT NÚM. 1

El drac arrogant. / El drac de la Xina. / La princesa drac. / La
Tarasca. / M'agraden els dracs dolents. / L'últim drac.

SOLUCIÓ A L'ACTIVITAT NÚM. 3

SOLUCIÓ A L'ACTIVITAT NÚM. 4

Santa Marta la relliga
 amb una cinteta fina,
 en arribar a la cinglera,
 al riu la llença amansida.

SOLUCIÓ A L'ACTIVITAT NÚM. 5

M'agraden els dracs dolents,
 amb la boca en flamerades
 i les celles enganxades.

**Ja no em plauen les baralles
 ni els cavallers arrauxats,
 perquè jo sóc l'últim drac!**

M'agraden els dracs dolents,
 fets amb caps de cartó
 no en fan ni mica de por!

PROPOSTES DE TREBALL*

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editorial autoritza la reproducció d'aquestes *propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen.

A) ABANS DE LA LECTURA

1. Completa la fitxa del llibre.

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTORA:

DIBUIXOS DE:

ANIMALLIBRES, SL

COL·LECCIÓ: NÚM.:

2. Observa la coberta del llibre i explica el què hi ha dibuixat.

.....
.....

3. Contesta.

–Aprens algun poema per la diada de sant Jordi?

–Quin has après aquest any?

Copia'n aquí un fragment:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Has llegit algun altre llibre de poesia? Escriu-ne el nom i el seu autor.

.....

4. Explica que és un haiku.

.....
.....
.....

B) DESPRÉS DE LA LECTURA

DE CAVALLERS

1. Aquí tens els sis títols dels poemes sobre cavallers, però s'han fet un embolic i s'han barrejat. A veure si ets capaç d'escriure'ls correctament.

El **cavaller** a **Montblanc**

Sant Jordi perdut

El cavaller al cor

Les armes nan

El cavaller d'un cavaller

A Montblanc enamorat

2. Investiga i senyala en aquest mapa els països i ciutats europeus d'on sant Jordi n'és el patró. A continuació, anota'n els noms a sota.

.....

.....

.....

.....

3. Escriu les parts de l'armadura d'un cavaller al lloc corresponent.
 guardabraç, genollera, cuixot, faldatge, ausberg d'escates, cresta
 d'espatllàs, sabatò, plomall, bauera, gorgera, visera, casa, plo-
 mall, barbuda, tarja.

4. Completa l'estrofa del poema en què la gent crida tota con-
 tenta per haver mort al drac.

estocada, dimoni, sant Jordi, cavaller

Visca gloriós,
 el fabulós
 que amb una sola
 ha mort el virós!

DE PRINCESES

1. Fes memòria i anota les característiques de la protagonista d'«Ai, princesa!» i les del seu galant.

LA PROTAGONISTA	EL GALANT
.....
.....
.....

2. Ordena les lletres i obtindràs el nom de dues flors pròpies de la primavera.

G O L L A D I S

N S A O R S C I

.....

.....

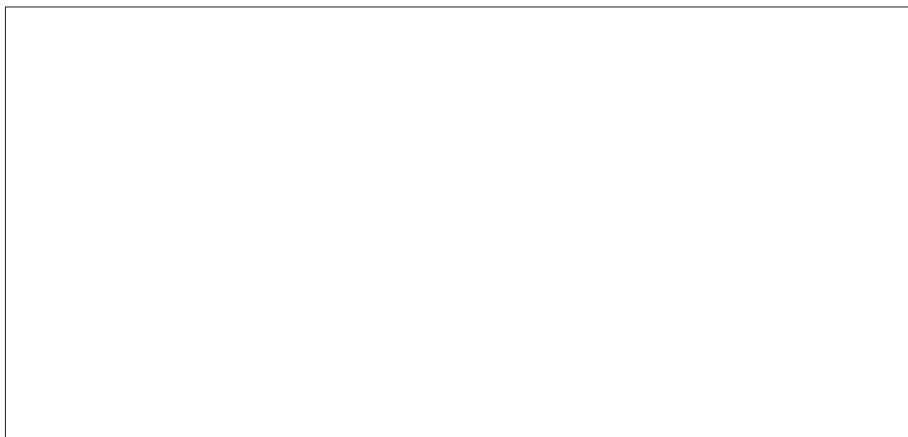
–Ara, escriu els noms d'altres flors pròpies de la primavera que coneguis.

.....
.....

3. En el poema «Ara i aquí» parla d'un present a compartir. A quin present es refereix?

.....

Dibuixa'l aquí.

4. Llegeix l'endevinalla de la pàgina 34. Saps quina n'és la solució?

Para atenció a les pistes següents.

a) Té l'ànima de paper.

b) Té el cor de tinta.

c) El fa servir un lector.

És un

–Busca alguna altra endevinalla que tingui la mateixa solució i copia-la.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Escriu el nom d'algunes princeses de contes que coneguis.

Digues a quin conte pertanyen i fes un dibuix de la que t'agradi més.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

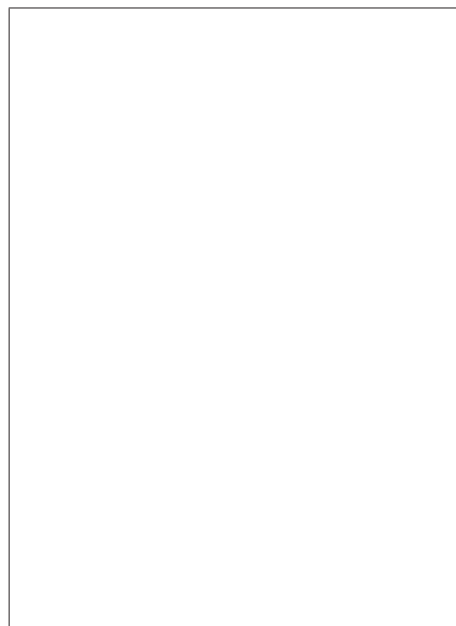
.....

.....

.....

.....

.....

DE DRACS

1. Completa els títols de cada un dels poemes sobre dracs.

El drac

El drac de la

La i el drac.

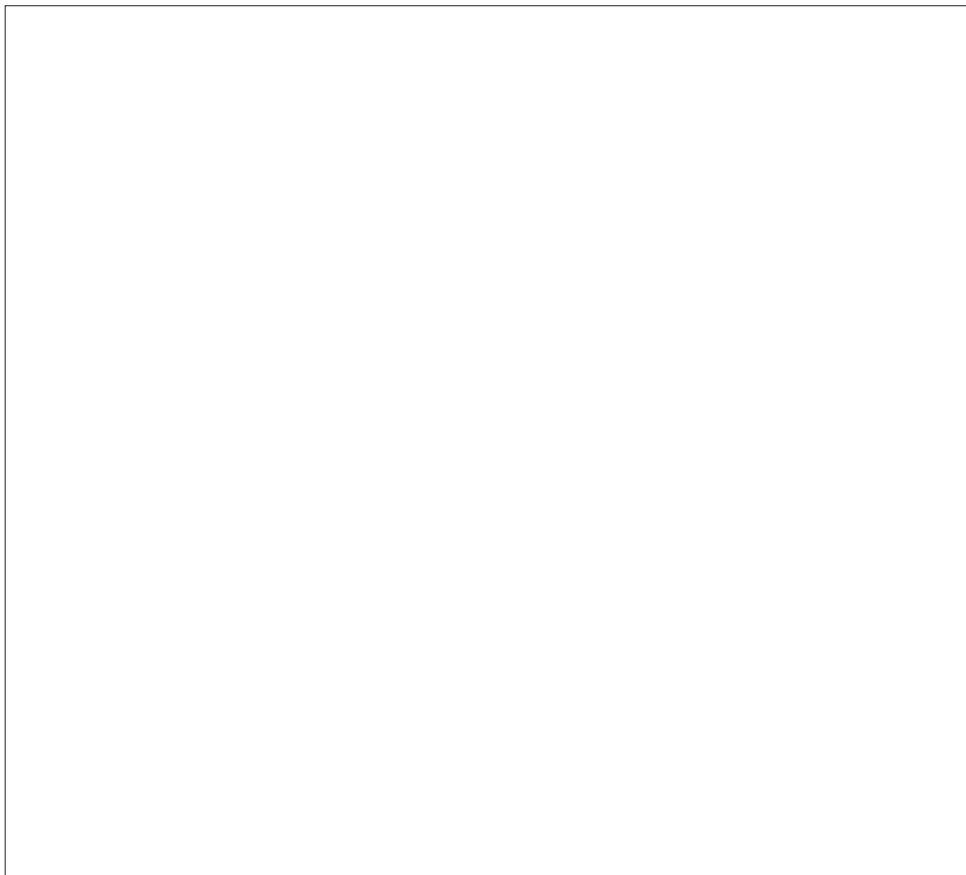
La

M'agraden els dracs

L'últim

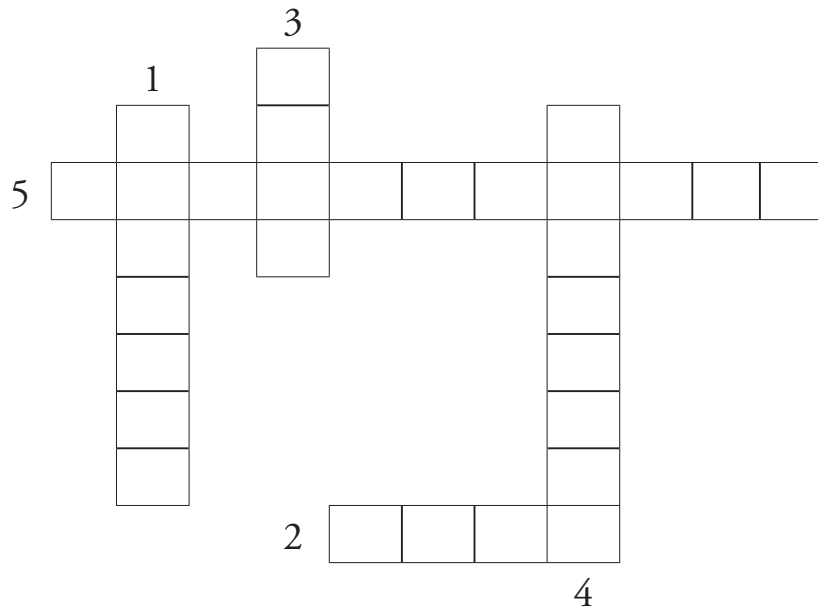
2. Dibuixa el drac de la Xina.

Jo sóc el drac de la Xina
cua curta de lleó,
coll de serp, cap de camell
i bigotis de senyor.

3. Resol els mots encreuats sobre «La princesa drac». Respon aquestes preguntes, que són les pistes per completar-lo.

1. Qui ha encantat la princesa?
2. En què s'ha convertit?
3. Què cal fer per desfer l'encanteri?
4. Qui s'encarregarà de fer-l'hi?
5. Qui ha fracassat mil cops en l'intent?

4. Aquí tens una estrofa del poema «La Tarasca», que se'ns ha desordenat. Sabries ordenar-la? Fes-ho en aquestes línies.

amb una cinteta fina,

al riu la llença amansida.

en arribar a la cinglera,

Santa Marta la relliga

5. Descobreix quina és l'estrofa que no correspon aquest poema.

M'agraden els dracs dolents,
amb la boca en flamerades
i les celles enganxades.

Ja no em plauen les baralles
ni els cavallers arrauxats,
perquè jo sóc l'últim drac!

M'agraden els dracs dolents,
fets amb caps de cartró
no en fan ni mica de por!

HAIKUS

1. Compta de les síl·labes d'aquest haiku.

*Al jardí daurat
les roses es capbussen,
salten i riuen.*

–Completa:

El primer vers té síl·labes.

El segon vers té síl·labes.

El tercer vers té síl·labes.

2. Ja saps quantes síl·labes tenen els haikus en el primer i el tercer vers, i també en el segon. Busca en el llibre algun altre haiku que tingui el mateix nombre de síl·labes que l'anterior i copia'l a continuació.

.....

.....

.....

–Ara, copia un altre haiku que tingui un nombre de síl·labes diferent al que acabem de comentar a l'exercici anterior. Fixa't, però, que el primer i tercer versos han de tenir tots dos el mateix nombre de síl·labes i que el segon vers, en canvi, en té més.

.....

.....

.....

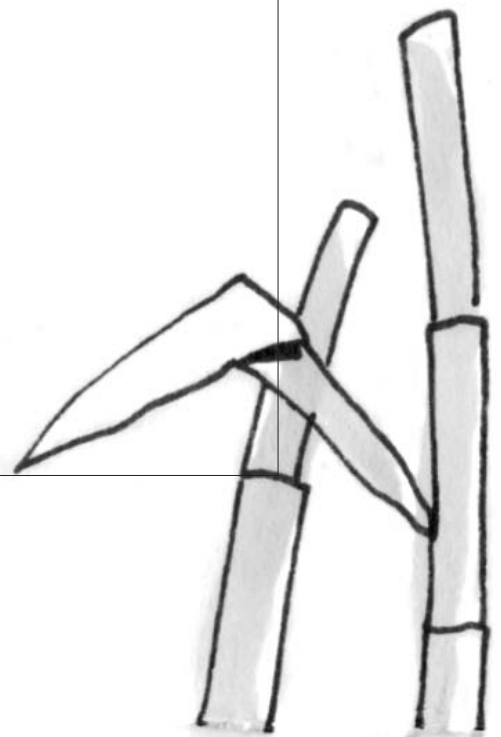
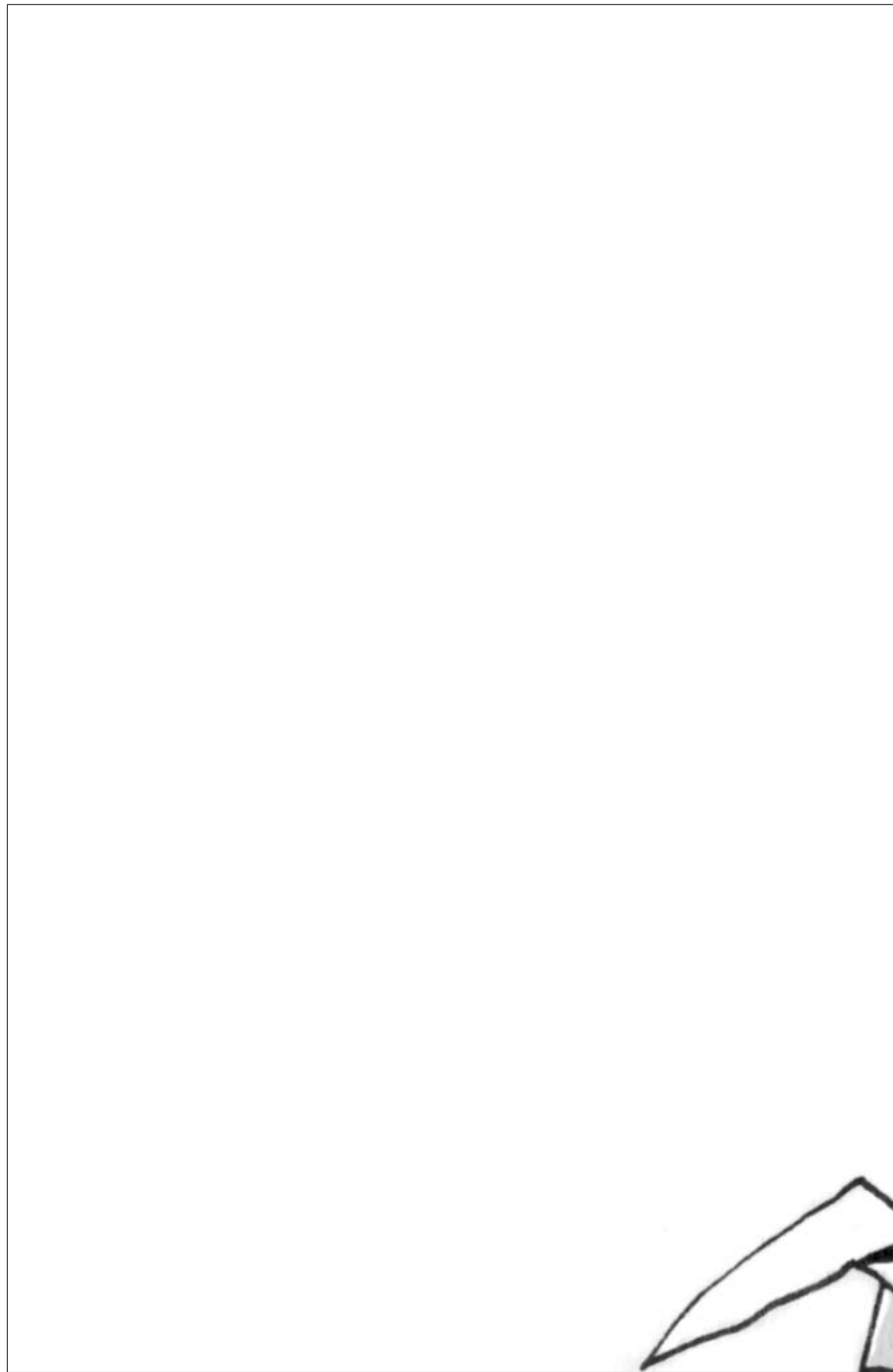
3. Inventa un haiku sobre la teva estació de l'any preferida i fes-ne un dibuix.

.....

.....

.....

.....

C) VALORACIÓ DEL LLIBRE

1. Valora el llibre. Digues quin haiku o poema t'ha agradat més.

.....
.....

2. Si haguessis de recomanar la lectura d'aquest llibre, amb quins arguments ho faries? Escriu-ne, almenys, tres.

.....
.....
.....

3. Puntua aquest llibre. De l'1 al 10, quina nota li posaries? Explica per què.

.....
.....
.....
.....

Propostes didàctiques referides al llibre
Poemes i haikus de sant Jordi, princeses i dracs (ISBN 978-874-96726-82-6)

© Animallibres, SL.
Apartat de correus 6141 - 08080 Barcelona
www.animallibres.cat

© Laura Esplot, 2010
Dibuixos de Montse Ginesta, 2010